

**GEORG BRITTING'İN “ALTWASSER'DA KARDEŞ KATLI” ADLI
ÖYKÜSÜNDE KABİL VE HABİL MOTİFİ****CAIN AND ABEL MOTIVE IN THE STORY “EIN BRUDERMORD
IM ALTWASSER” BY GEORG BRITTING***Kadir ALBAYRAK***Hatice GENÇ*****Özet:**

Kabil'in kardeşi Habil'i öldürmesi ile ilk cinayet işlenmiş ve bu vaka insanlığın, kendi ihtiraslarına yenik düşüp karanlık tarafa geçebileceğinin bir kanıtı olmuştur. Aynı zamanda Kabil'in işlediği cinayet insanın içinde hep var olan ve zaman içinde değişen, gelişen ve büyüyen öteki kötülüklerin de başlangıcı kabul edilir. Kutsal Kitaplarda anlatılan bu iki kardeşin yaşadıkları olaya, şimdinin gözünden geçmişe doğru bakıldığında insanın ne büyük kötülöklere teşebbüs edebilecek bir varlık olduğu görölr. Kabil ve Habil karakterlerinde yansımaları bulan iyi ve kötü arasındaki ikilem ve bu ikilemin doğurduğu öteki çatışmalar yazarlar içinde büyük bir esin kaynağı olmuştur. Özellikle batı Avrupa edebiyatının temelini oluşturan Antik Yunan ve Yahudi-Hristiyan kültürü, batılı yazarların eserlerinde farklı şekillerde adapte edilmiştir. Bunlardan biri olan Kardeş katli motifi bu çalışmamızda Georg Britting'in “Altwasser'da Kardeş Katli (Ein Brudermord im Altwasser)” adlı öyküsü içinde yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kabil ve Habil, Kardeş Katli, Georg Britting.

Abstract:

Cain killing his brother Abel, the first homicide was committed and this incident is evidence that humankind can move over to the dark side by their ego taking a beating. Also, the homicide that Cain committed is recognized as the very beginning of the other misdeeds which have always existed and changed, evolved and grown in humankind in the course of time. As far as the incident which happened between two brothers narrated in the holy books, it is observed better with the perspective of today over the past that Human is such a creature that He is capable of doing any evil. The dilemma of good and evil reflected by the characters of Cain and Abel and the other conflicts stemming from this dilemma were such great inspirations among writers. Particularly, The Ancient Greek and Judeo-Christian culture which lay foundation of the Western Europe Literature were

* Öğr. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü - Sivas
albayrak1182@hotmail.com

** Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü - Sivas
htc_gnc1985@hotmail.com

adapted for the works of the western writers in various ways. In this study, we have attempted to interpret "Murdering the brother", being one of those themes in the story of "Ein Brudermord im Altwasser" by Georg Britting.

Key words: Cain and Abel, Murdering the Brother, Georg Britting.

GİRİŞ

Kutsal kitaplar ve mitler asırlardır bireylerin huzur ve çözüm arayışındaki sığınakları olmuştur. Söz konusu bu bireyler toplumsal yaşantılarını bu kutsal metinlere ve mitlere göre düzenlemiştir. Bu metinlerdeki güçlü unsurlar edebi eserlere aktarılarak anlam zenginliği artırılmış ve eserlere metinler arası bir boyut kazandırılmıştır. Günümüzde eskimeyip, öğretici olan bu unsurlar yeni metinlerin oluşumunda yazarlar ve bu metinlerin yorumlanmasında ve boşlukların doldurulmasında ise edebiyat bilimciler için kaynak sağlamaktadır. Hem dini metinlerde hem de mitolojide ilk insanın yaratılışı, kardeş katli, kavimlerin helak olması ve tufan olayı gibi ortak olan motiflerin varlığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmada ele alınacak olan ortak motif kardeş katlidir.

1. KABİL VE HABİL

İnsanlık tarihindeki ilk kardeş cinayeti Kabil ve Habil arasında gerçekleşmiştir. Kabil ve Habil olayı Eski Ahit'te şu şekilde aktarılmaktadır:

"Bir gün Kayın toprağın ürünlerinden RAB'be sunu getirdi. Habil de sürüsünde ilk doğan hayvanlardan bazılarını, özellikle de yağlarını getirdi. RAB Habil'i ve sunusunu kabul etti. Kayın'le sunusunu ise reddetti. Kayın çok öfkeleni, suratını astı. [...] Kayın kardeşi Habil'e "Haydi, tarlaya gidelim" dedi. Tarlada birlikteyken kardeşine saldırıp onu öldürdü. [...] RAB "Ne yaptın?" dedi, "Kardeşinin kanı topraktan bana sesleniyor. Artık döktüğün kardeşkanını içmek için ağzını açan toprağın laneti altundasın. İşlediğin toprak bundan böyle sana ürün vermeyecek. Yeryüzünde aylak aylak dolaşacaksın." Kayın, "Cezam kaldıramayacağım kadar ağır" diye karşılık verdi. [...] "Kim bulsa öldürecek beni" Bunun üzerine RAB, "Seni kim öldürürse, ondan yedi kez oç alınacak" dedi. Kimse bulup öldürmesin diye Kayın'in üzerine bir nişan koydu. Kayın RAB'bin huzurundan ayrıldı. Aden bahçesinin doğusunda, Nod topraklarına yerleşti" (Kutsal Kitap, 2001, s. 5-6)¹.

¹ Yararlanılan bu kaynakta "Kayın" ismi kullanılmıştır. Ancak çalışma içinde Türkçedeki karşılığı olan "Kabil" tercih edilmiştir.

2. DİĞER KARDEŞ KATLİ MOTİFLERİ

Kabil ve Habil arasında gerçekleşen bu olaydan sonra Eski Ahit'te karşılaşılan kardeş katli motifine örnek olabilecek bir başka olay da Yusuf ve kardeşlerinin arasında gerçekleşmiştir. Yusuf'un başından geçen bu olay Eski Ahit'te şu şekildedir:

“Yusuf on yedi yaşında bir gençti. [...] Kardeşlerinin yaptığı kötülükleri babasına ulaştırırdı. İsrail Yusuf'u öbür oğullarının hepsinden çok severdi. Çünkü Yusuf onun yaşlılığında doğmuştu. Yusuf'a uzun, renkli bir giysi yaptırmıştı. Yusuf'un kardeşleri babalarının onu kendilerinden çok sevdiğini görünce, ondan nefret ettiler. Yusuf'a tatlı söz söylemez oldular. [...] Bir gün Yusuf'un kardeşleri babalarının sürüsünü gütmek için Şekem'e gittiler. Babası da ardından Yusuf'u onların yanına gönderdi. Oraya vardığında kardeşlerinin orda olmadığını fark etti. O esnada kırdada dolaşan bir adam onların Dotan'a gittiğini söyleyince bu kez de oraya gitti. Uzaktan Yusuf'un geldiğini fark eden kardeşler hemen onu öldürmek için plan yapmaya başladılar. “Haydi onu öldürüp kuyulardan birine atalım. Yabanıl bir hayvan yedi deriz.” [...] Yusuf yanlarına varınca, kardeşleri sırtındaki renkli uzun giysiyi çekip çıkardılar ve onu susuz, boş bir kuyuya attılar” (Kutsal Kitap, 2001, s. 46-47).

Eski Ahit'te anlatılan bu iki olay haricinde kardeş katli motifine örnek olabilecek vakalar, Yunan ve Roma Mitolojisinde de anlatıla gelmiştir. Yunan Mitolojisinde, Atreus ve kardeşi Thyestes, babaları Pelop'un bir nympha'dan olan oğlu Khryssippos'u daha çok sevdiğini iddia ederek anneleri Hippodameia'nın yardımıyla katletmeleri sonucunda, babaları tarafından lanete uğrayıp Argos'a sürülmüşlerdir. (Bkz. Erhat, 2012, s.68)

Roma Mitolojisinde savaş tanrısı Mars ile amcası Amulius'un rahibe yapılarak bir tapınağa kapatıldığı kız kardeşi Rea (Silvia)'nın çocukları Romulus ve Remus kardeşler de kardeş katline örnek olarak gösterilmektedir. Amulius Silvia'dan doğacak olan çocuğun kendi tahtına göz dikebileceği tehlikesiyle bu ikizleri dünyaya gelir gelmez ırmağa bırakmıştır. Bir dişi kurt tarafından beslenerek hayatta kalmayı başaran, daha sonra bir çoban tarafından tesadüfen bulunup yetiştirilen Romulus ve Remus M.Ö. 753 yılında Roma şehrini kurmalarının ardından Romulus Roma tahtına tek başına sahip olmak amacıyla kardeşi Remus'u öldürmüştür (Bk. Fink, 2004, s. 202)

Kabil ve Habil'den bu yana kardeşler gerek kendi taht hırslarına yenilerek rekabet, gerekse aile büyüklerinin daha fazla ilgi göstermesiyle oluşan kıskançlık nedeniyle düşünmeden yok etmişlerdir. Söz konusu yaşanan bu kardeş katli ve düşmanlıkları, zamanla edebiyata da konu olmuştur. Kutsal kitabın ilk vakalarından biri olan Kabil ve Habil arasında

yaşanan olay, Kardeş Katli motifi olarak öncelikle batı edebiyatında yerini almıştır.

3. KARDEŞ KATLİ MOTİFİNİN EDEBİYATTAKİ YERİ

İlk cinayet Kabil ve Habil ile başlamıştır. Bu olayın çarpıcı tarafı bu cinayetin iki kardeş arasında gerçekleşmiş olmasıdır. Kıskançlığa kapılan Kabil kardeşi Habil'i öldürür. Bu cinayetten sonra insanlar arasındaki şiddet artmış ve kıskançlık, nefret, bencillik ve aç gözlülük, sonrasında yaşanan bütün cinayetlerinde sebebi olmuştur.

Kabil ve Habil ile ilgili anlatılanlar günümüzdeki vahşetle de örtüşmektedir. Ve bu tema farklı varyasyonlarda defalarca farklı yazarlar tarafından ele alınmıştır. Bu konuda Magda Motte şunları ifade eder:

Hristiyanlığın başlangıcından beri sanatçılar ve yazarlar, sanatın teknik araçları ile İncil'deki konuları canlandırmaya, anlatmaya, başka bir şekilde yansıtmaya, sadeleştirmeye, yorumlamaya ya da poetik olarak yüceltmeye çalışmışlardır. [Seit den Anfängen des Christentums greifen bildende Künstler und Schriftsteller immer wieder Stoffe der Bibel auf, um sie mit den Stilmitteln der Kunst zu vergegenwärtigen, nachzuerzählen, zu umschreiben, zu vereinfachen, zu deuten oder poetisch zu überhöhen.] (Motte, 1999, s. 67).

Kardeşler arasındaki rekabet, ya da tek başına rekabet düşüncesi en temel haliyle yazarlar için dikkat çekici bir konu olmuştur. İsimleri, olay yerlerini, insanların konumlarını değiştirmiş ve bu hikâyeleri yeniden anlatmışlardır. Özellikle Kabil ve Habil olayında Kabil'in daha önemli bir yere sahip olması üzerine Motte şunları dile getirir:

„Her ne kadar iki figür de konu edilse de Kabil önceliklidir. Sadece cinayeti işleyen, kötü olan ya da hayatta kalan olarak değil aynı zaman yaratılacak edebi kişilikler içinde daha verimli bir rol model oluşturur. Ayrıca birçok yazar Kabil'in yaptıkları ile içinde çocukluklarında, gençliklerinde ve toplumlarında fazlasıyla yoğun hissedilen kendi dini yetiştirilmelerinin karşısından durmuş olurlar. [Thematisiert werden zwar beide Figuren, doch gilt Kain das Hauptinteresse. Nicht nur, dass er als Handelnde, der Böse und der Lebende weitaus ergiebiger für die literarische Ausgestaltung ist, sondern auch, weil viele Autoren in Umdeutung der Motive seiner Tat sich in Opposition zur eigenen als eng empfundenen religiösen Erziehung in Kindheit, Jugend und Gesellschaft setzen.] (Motte, 1999, s. 72-73).

Bu motifi ele alan yazarlardan biri de Georg Britting'dir. Britting 1891 yılında Regensburg'ta doğmuştur. Metinleri, şiirleri ve öyküleri yoğun bir mecazi anlatıma sahip değildir. Ama eserlerinin yine de gizemli bir tarafı vardır. Memur çocuğu olan Britting, Regensburg'da yükseköğrenim görür.

Birinci Dünya Savaşı'nın bitişinden itibaren serbest yazar olarak Münih'te yaşamaya başlar. Bir kaç expressionist dergide yazılar yazmış, sonra da Josef Achmann ile birlikte editörlüğünü yaptığı *Die Sichel* dergisini çıkarmış ancak çok kısa süre sonra yayımcılığa veda etmiştir. Genellikle hikâyeler yayımlayan Britting, ancak 1935 yılında bir kırılma noktası yaratan ilk başarılı şiir derlemesi olan *Der irdische Tag*'ı yayınlamıştır. Güçlü, barok, sert kafiyeli güney Alman kırsal yaşamını hatırlatan cennetvari tasvirlerden kaçınır ve doğayı kötücül yönleri ile ele alır. Britting doğanın ve doğadaki varlıkların duyumsal olarak kavranabilecekleri bir üslup kullanmıştır (Bk. Lutz, 1986, s. 82-83).

Çalışmamızın bu bölümünde Georg Britting'in "Altwasser'da Kardeş Katli" (Britting, 1978) adlı öyküsü Eski Ahit'te anlatılan Kardeş Katli izleğinde yorumlanmaya çalışılacaktır.

4. ALTWASSER'DA KARDEŞ KATLİ

Georg Britting'in "Altwasser'da Kardeş Katli" adlı öyküsünde 11, 12 ve 13 yaşlarındaki üç kardeşin Altwasser denilen yerde bulunan bir gölde bindikleri bir kayık üzerinde kendi aralarında şakalaşırken en küçük kardeşlerinin ölümüne sebebiyet vermeleri ve bunu soğukkanlı bir şekilde ailelerinden gizlemeye çalışmaları anlatılmıştır.

Bahsi geçen bu üç kardeş öykü boyunca acımasız oyunların içerisinde. Ormanlıkta kendilerine oyuncak olarak ağaçların dallarını sivriltilip kestikleri sopalarla birer Kızılderili kılığında "*dövüşürken 11 yaşındaki kardeşine vurduklarında kafasında açılan derin yarık yüzünü kırmızıya bulduğunda, en küçükleri sanki yamyam maskesi takmış gibi görünüyordu. Acıdan bağırarak genci bir geyik gibi çalılık ve kanal boyunca geniş akan Tuna nehrine kadar sürdüler. Kanlı kafasını yıkayıp, saçları yarayı örttüğünde tekrar birbirleriyle barıştılar. Tabii ki de ailelerin bu kötü yaradan haberdar olmamaları gerekirdi. Ve yine hep beraber güldüler ve evde bu konu hakkında hiç bir şey söylemeyeceklerine dair birbirilerine söz verdiler*"² (Britting, 1978, s. 112).

Rab tarafından alınmış konulan işaret aslında cezalandırılmış olan Kabil'in günahının kanıtı iken, bu öyküde en küçük kardeşin alınmış açılan yara izi ağabeylerinin günahının mührü olmuştur. Öyküde yer alan geyik benzetmesi, ölüm ve hayvanlar arasındaki ilişki bağlamında, geyiğin "*kabilesele pratiklerle ruhların temsili*" ve aynı zamanda "*ruhların yaşayanlarla birlikteliğinin temsili*" (Sağır, 2014, s. 175) olduğu bilgisinden yola çıkarak, küçük kardeşin alınmış yara ve öykünün sonunda gerçekleşen ölümü insanlığın Kabil'den aldığı bir intikam olarak yorumlanabilir mi sorusunu da akla getirmektedir.

² Bu metnin çevirisi tarafımızdan yapılmıştır.

Üçkardeş acımasız oyunlarına karadan sonra keşfettikleri gölette, bindikleri kayık üzerinde de devam etmişler ve en küçük kardeşlerinin ölümüne sebep olmuşlardır. Öyküde bu olay şu şekilde gerçekleşmiştir:

"En sonunda şimdiye kadar gördüklerinin en büyüğü olan yüzeyi siyah bir gölet'e vardılar. Kıyıda bir balıkçı kayığı bağlıydı. Kayığın bağlı olduğu demiri çamurlu topraktan çıkarıp, kordonu ve kazığı içeri atıp, kayığa bindiler. İçinde bir kürekte bulunan kayıkla göletin ortasına doğru kürek çekmeye başladılar. Şimdi onlar birer korsandı ve vahşi planlar yaptıkları hayallere dalıp gitmişlerdir. Güneş korunmasız kafalarının üzerinde parıldadığında, kayık hareketsiz bir şekilde kıynın öteki tarafındaki sazlıklarda durmuştu. Gergin havadaki küçük kan emici sivrisinekler sessizce vızıldıyordu ama dirençli gençler artık ısırtıkları hissetmiyorlardı. 13 yaşındaki oğlan kayığı hafifçe sallamaya başladığında, diğer ikisi de bir aşağı bir yukarı sallandılar. Gölet'in yüzeyinde oluşan halkaların oluşturduğu dalgalar kıyıya vurduğunda sazlıklar hareketlendi. Oğlanlar daha da sert bir şekilde kayığı sallamaya başladıklarında kayığın köşeleri su yüzeyine kadar indiğinden kayık su aldı. Aralarında en küçük olanı bir ayağını kayığın kenarına koyup, bağırarak kayığı sallama oyunundaki yerini aldı. O anda 12 yaşında olan, küçük kardeşini korkutmak için en büyüklerine bir işaret yaptı ve aniden ikisi de küçüğün durduğu tarafa doğru atladılar ve sonra 11 yaşındaki suya düştü ve bağırmağa başladı ve suya battığında kayığın alt tarafına vurdu... Ve sonra ne ses geldi, ne de kayığa vuruldu ve sonra kayığın altından çıkmadı, sonra hiç" (Britting, 1978, s. 112-113).

İki kardeşin kendilerinden küçük olan kardeşlerini düşürdükleri siyah gölet, Yusuf'un ağabeyleri tarafından atıldığı kuyuya göndermede bulunulmuştur. Ağabeylerin Yusuf'u öldürme teşebbüsünün arkasında babalarının onu daha çok sevdiği düşüncesi yer almakta iken Britting'in bu öyküsünde kardeşler arasında böyle bir ilişkiye işaret eden bir bilgi yoktur.

Küçük kardeş kayıktan düşer düşmez kara delik misali onu içine çeken siyah³ gölet, Kabil için *"ağzını açan toprağın lanetidir"* (Kutsal Kitap, 2001, s. 5). Öyküde gerçekleşen kardeşin suda boğularak ölmesi, suyun kötü ruhları temizlemesi adına bir araç olduğu (Bk. Sağır, 2014, s. 183) düşünüldüğünde sonunda pişmanlık duyan Kabil'in işlediği suçtan ve günahtan arındırılması olarak yorumlanabilir.

Öykünün başında kardeşlerinin ölümüne sebep olmadan önce üç kardeş için orijinal dilde erkek çocuk anlamına gelen "(Alm.) Buben"

³ Öyküde renk olarak siyah yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu renk *ölümün rengi* olarak tanımlanır ve *acı, yas, dert* gibi duygular ve *uğursuzluk* içermektedir. Bu bağlamda öyküde sık sık tekrarlanan bu renk (*siyah çamurlu birikinti, siyah yanar döner pulları olan tatlı su levreği, siyah böğürtlenler, siyah gölet, karanlık bir delik*) küçük kardeşin öykünün sonundaki ölümünü haber veren ipuçlarıdır (Bk. Sağır, 2014, s. 169).

kelimesi kullanılmıştır. Olayın gerçekleşmesinden sonra ise çocuklar “Knaben” sözcüğü ile tanımlanmıştır. Bunun sebebi olaydan önce günah işlememiş çocuk masumiyeti atfedilmiş, ancak cinayetten sonra günah işlemiş, çocukluk masumiyetini yitirmiş, birer delikanlı olmuşlardır.

5. SONUÇ

Çalışmamızın amacı öykünün, özellikle Kabil ve Habil örneği ile mukayese edilerek günümüz yazarlarının eserleri için dini kaynaklardan esinlendiğini ortaya koymaktır. Dolayısıyla buraya kadar sözü edilen metin dışı ve metinden örnekler yardımıyla kardeş katli ile gerçekleşen ölümün tablosu çizilmiş oldu. Söz konusu bu metinlerde benzer yaklaşımlar söz konusudur. Kardeşin kardeşi yok etmesinin yanı sıra bu öyküde suç ve suçu gizleme durumuna da vurgu yapılmıştır. Bu öyküde iki büyük kardeşin küçük kardeşlerini ölümüne sebebiyet vermeleri aslında bir suç değildir. Zira gerçekleşen bu olayda kasıt yoktur. Ancak iki kardeşin kendi aralarında kardeşlerinin ölümü ile ilgili ailelerine hiçbir şey söylememe sözü vermeleri onları birer suçluya dönüştürür ve masumiyetlerini yitirirler (Bk. Nentwig, 1978, s. 116-117).

Mitoslarda ve günümüz edebiyatında yansımaları bulan bu Kardeş Katli insan doğasındaki zarar verme eğilimine ve bu eğilimin devamına işaret etmektedir. Bu noktada içgüdüsel hareketlerle meydana gelen bireysel suç söz konusudur. Cebeci'nin aktardığı üzere Marquis de Sade bu hususta suç olgusunun doğanın bir yasası olduğunu söyleyerek, her toplumun suçlular bütününden oluştuğunu savunmaktadır. Doğası gereği suçlu olan birey de suçlu olmak zorundadır (Bk. Cebeci, 2004, s. 108).

KAYNAKLAR

- Britting, G. (1978). Ein Brudermord im Altwasser, P. Nentwig, (Ed.), in: *Die moderne Kurzgeschichte im Unterricht, Interpretationen und methodische Hinweise* içinde (111-118). Georg Westermann Verlag.
- Cebeci, O. (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Erhat, A. (2012). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Fink, G. (2004). *Who's Who in der antiken Mythologie*. München: Deutscher Taschenbuch Verlag
- Kutsal Kitap*. (2001). İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi.
- Lutz, B. (1986). Georg Britting. *Metzler Autoren Lexikon, Deutschsprachige Dichter und Schriftsteller vom Mittelalter bis zur Gegenwart* içinde (82-83). Stuttgart: Metzlersche Verlagsbuchhandlung.
- Motte, M. (1999). Brudermord als abendländische Tradition: Kain und Abel – Urmuster zwischenmenschlicher Konflikte. H. Schmidinger, (Ed.), *Die Bibel in der deutschsprachigen Literatur des 20. Jahrhunderts: Band 2: Personen und Figuren* içinde (64-79). Mainz: Mathias – Grünewald Verlag.
- Sağır, A. (2014). *Ölüm Sosyolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.